

Temaer til en kursuspolitik

Uddrag af:

Steen Marquard Rasmussen og Annegrethe Jørgensen

Kursusbehov blandt foreningens medlemmer

– en spørgeskemaundersøgelse gennemført i februar 2007

106.07/7030 SMR/AgJ - 5. december 2007

På baggrund af undersøgelsen af kursusbehov samt de aktuelle udviklingstendenser i folkekirken foreslår kursusudvalget de følgende retningslinjer for Landsforeningens kursuspolitik. Retningslinjerne skal udmøntes i samarbejde med Landsforeningens Fælles Kursusudvalg, der er et samarbejde mellem de elleve stiftsvisse kursusudvalg, som igen repræsenterer landets distriktsforeninger.

Målgruppe

Landsforeningens kursusvirksomhed har følgende seks primære målgrupper:

1. Alle medlemmer af menighedsrådene.
2. Menighedsrådsmedlemmer, der er valgt til de lovbestemte enkeltposter.
3. Menighedsrådsmedlemmer, der arbejder i særlige udvalg vedr. diverse "liv-og-vækst"-aktiviteter o.l.
4. Sikkerhedsrepræsentanter og medlemmer af sikkerhedsgrupper/-udvalg.
5. Alle medlemmer af provstiudvalg.
6. Alle medlemmer af stiftsråd/stiftsudvalg for økonomi.

Grupperne 1 og 4-6 er vigtige målgrupper. I forhold til Landsforeningens hidtidige praksis er grupperne 3, 5 og 6 nye og kræver derfor særlig opmærksomhed.

Udover disse målgrupper er det værd at nævne frivillige i menighederne. Tendensen i disse år er ønsket om at styrke inddragelsen af frivillige i det kirkelige arbejde. Det nævnes bl.a. i Betænkning 1491, og kurser for sådanne frivillige, betalt af menighedsrådet, vil understøtte den proces. Inspirationsdagene "Spiritualitet og kristentro" er et godt eksempel herpå.

Undersøgelsen viser, at den store og sikre målgruppe for Landsforeningens kursustilbud p.t. er gruppe 2. At de andre grupper står svagere skyldes formodentlig flere ting:

- De lovbestemte enkeltposter som f.eks. formand, kontaktperson, kirkeværge står med formelle ansvar, der i sig selv motiverer til at deltage i kurser.
- De lokale kursusbudgetter er – som påvist i undersøgelsen – så små, at der næppe er økonomi til at deltage i alle relevante kurser.
- Der er formodentlig kursusbehov, som Landsforeningen hidtil ikke har været nok opmærksom på i kursusplanlægning og PR-arbejde.

Kursernes form

Landsforeningens tilbud vedrørende kurser har to grundformer:

1) Færdige kursusforløb

Hermed menes et samlet kursusforløb, som enten bliver udbudt af Landsforeningen selv, eller ved at distriktsforeningerne køber kursuspakken af Landsforeningen. Kursusformer afhænger af kursernes varighed, hvor følgende vil forekomme:

- Aftenkursus, normalt kl. 19-22.
- Lørdag, normalt kl. 10-16.
- Fredag-lørdag, normalt kl. 16-16.
- Ugekursus på Løgumkloster.
- Folkekirkens arbejdsmiljøuddannelse, der forløber over 37 timer.

2) Foredrag

Landsforeningen opbygger en foredragsportal på internettet, hvor både egne konsulenter og eksterne personer hver tilbyder et begrænset antal foredrag, meget gerne inklusive "bløde" emner. Foredragene er ment som små blokke, der kan bruges fleksibelt i flere forskellige sammenhænge:

- Som indholdet af et aftenmøde for en kreds af menighedsråd, for et provsti eller for en distriktsforening.
- Som en blok, der kan indgå i et større arrangement. Det kunne eksempelvis være et lørdagsarrangement i en distriktsforening eller en temadag, som et stiftsråd/stiftsudvalg for økonomi arrangerer.

Som foredragsholdere er vi ude på et frit marked i dobbelt forstand: Dels eksisterer der flere andre foredragsportaler end den, Landsforeningen bygger op (eksempelvis har Kristeligt Dagblad, Folkekirke og Religionsmøde og Kirkeligt Samfund hver deres), og dels konkurrerer den enkelte foredragsholder med alle andre. Det særlige for denne foredragsportal er her, at den opbygges med temaer, som er relevante for menighedsrådet og dets arbejde; ud fra Landsforeningens unikke viden om menighedsrådenes og stiftsrådenes særlige synsvinkel på det kirke lige.

Temadage afholdes i samarbejde med andre interessenter i det kirkelige landskab, men der er også bred baggrund for at Landsforeningen selv tager initiativ til at afholde temadage.

Kursernes indhold

Da foredragenes indhold vil fremgå af Landsforeningens foredragsportal, koncentrerer vi os her om indholdet i *de færdige kursusforløb*:

Kursernes indhold er bestemt af, hvad der er relevant for de forskellige målgrupper. Hvis Landsforeningens konsulenter ikke har den fornødne viden eller tid til at dække efterspørgslen, inddrages eksterne personer. "Liv og vækst"-temaet (gerne vinklet hen mod kirkens fremtid) har en vigtig funktion i menighedsrådenes årlige målsætningsdebat og bør derfor tænkes med i modulkurserne, specielt i kurserne om ledelse.

To niveauer

Da hver målgruppe består af personer med større eller mindre viden er der behov for at skelne mellem introduktionskurser og videregående kurser:

Introduktionskurser	Videregående kurser
Formål: At præsentere deltagerne for de vigtigste opgaver ved en given rolle.	Formål: At se de enkelte opgaver i en større sammenhæng.
Eksempler: <ul style="list-style-type: none"> • Valgkurser. • Generel introduktion til menighedsrådsarbejdet. • Formandens opgaver. • Kontaktpersonens opgaver. • Kirkeværgens opgaver. • Kassererens opgaver. 	Eksempler: <ul style="list-style-type: none"> • Menighedsrådets ledelsesopgaver set som en helhed. • Ledelse af medarbejdere – funktionærer, frivillige og præst. • Kirkeliv og kulturarv (bygninger og kirkegård). • Folkekirkens økonomi/budget-procedure.

Moduler

Da de enkelte emner kan være mere eller mindre omfattende, og da behovet for at gå i dyb den kan være forskelligt for de enkelte medlemmer, tilbydes de videregående kurser så vidt muligt som modulopbyggede forløb. Den følgende oversigt er ment som *eksempler* herpå:

Hovedemne	Modulerne og deres underemne			
Overordnet kirkelig ledelse	Intro til menighedsrådets opgaver som ledelse.	Hvad er en kirke? ("teologi for lægfolk").	Lær dit sogn at kende ("sociologi for lægfolk").	Målsætning og årsberetning på menigheds-møde.
Strategisk ledelse	Formandens og provstiudvalgets særlige opgaver.	Samarbejde mellem præst & menighedsråd.	Samarbejde på tværs af sogne grænser.	Samarbejde med frie folkekirkelige organisationer.
Daglig ledelse	Forholdet mellem overordnet og daglig ledelse.	Hvad siger reglerne?	Den vanskelige samtale.	Medarbejderudviklings-samtaler.
Ledelse af frivillige	Opgaver for frivillige.	Rekruttering og fastholdelse.	Forholdet mellem frivillige og ansatte.	
Bygninger & kirkegård	Syn af kirke og kirkegård.	Kirkerummets forkyndelse.	Kirkegårdskultur.	
Økonomi	Budgetlægning og kasserer-funktion.	Budgetsamaråd og forholdet til provstiudvalget.	Økonomistyring i sogn og provsti.	Menighedsrådet som bygherre.
Administrative værktøjer	Præsentation af IT-skrivebordet.	Begynderkursus i IT-skrivebordet.	Avanceret kursus i IT-skrivebordet.	Journalisering og arkivering.

Et fire-årigt kursusforløb

Det ville være ideelt, hvis Landsforeningen hele tiden kunne have både introduktions- og videregående kurser, men det lader sig næppe gøre af to grunde: For det første har foreningen ikke ressourcerne til at udbyde en helt bred vifte af kurser både forår og efterår. For det andet har menighedsrådene næppe tilstrækkeligt store kursusbudgetter til, at en sådan mangfoldighed af kurser kan fyldes op.

På den baggrund vil de færdige kursusforløb blive fordelt over menighedsrådenes fire-årige funktionsperiode. Det kunne eksempelvis ske på denne måde for perioden 2008-2011 (begge år inkl.) – idet vi starter med optakten til menighedsrådsvalget:

Periode	Kurser	Målgruppe
2008 – sensommer	Valgkurser.	Valgbestyrrelser.
2009 – forår	Introduktionskurser til de bestemte roller.	<u>Nyvalgte</u> : menighedsrådsmedlemmer; formand/næstformand; kontaktperson; kirkeværge; kasserer.
– efterår	Modulopbyggede videregående kurser om - ledelse og - "liv og vækst".	Alle menighedsrådsmedlemmer og øvrige interesserede.
2010-11 – forår – efterår	Introduktionskurser. Videregående kurser.	

Dertil kommer naturligvis to andre kursusformer, som vil *supplere ovenstående*:

- Foredragsportalen, som giver fleksible muligheder for arrangementer med meget forskelligartet indhold.
- Længerevarende kurser på Løgumkloster Højskole, som fokuserer på det kirkelige indhold.

Undervisere

Undersøgelsen viser, at det ikke betyder meget for respondenterne at kende underviserne på forhånd, og at det heller ikke er vigtigt for dem, om det er Landsforeningens egne medarbejdere, der står for kurset (fig. 9). Sidstnævnte skal dog tages med det forbehold, at de fleste svarpersoner ikke har været på nogen kurser, og derfor ikke har mødt konsulenterne som undervisere.

Undersøgelsens resultat peger dog umiddelbart i retning af, at Landsforeningen bør gå efter de undervisere, der har størst kompetence inden for det pågældende område.

Denne hovedlinje vil vi præcisere ud fra to supplerende hensyn:

- Det vil holde omkostningerne nede, hvis Landsforeningens konsulenter bliver brugt frem for eksterne undervisere.
- Det vil – alt andet lige – være et gode for foreningen, hvis vore konsulenter er så kendte, at man ønsker netop dem som undervisere.

Disse forhold peger samlet set i retning af, at det er vigtigt, at give Landsforeningens konsulenter mulighed for forsat at dygtiggøre sig, så de kan være fagligt førende inden for deres hovedområder. Underviserne skal også synliggøres bedre (bl.a. vha. fotos i PR-materiale).

Tid, sted og udbyder

Undersøgelsen viser, at f.eks. et kursus om ledelse kan samle ca. 1700 medlemmer på landsplan. Den viser også, at tidspunktet for kursusafholdelse er meget vigtigt, og at for lang transport mellem bopæl og kursussted kan opleves som en hindring af ret mange.

Landsforeningen ønsker at udbyde kurser, som er tilgængelige for flest mulige inden for de forskellige målgrupper. Udfordringen er derfor at finde den rette kombination af tid, sted og kursusudbyder under hensyntagen til målgruppe og kursusområde. Som pejlemærker for den afklaring kan nævnes følgende:

- A) Introduktionskurserne udbydes så lokalt som muligt og meget gerne i samarbejde med distriktsforeningerne.
- B) Modulerne i de videregående kurser udbydes så lokalt som muligt og meget gerne i samarbejde med distriktsforeningerne.
- C) Specialkurser om personaleforhold udbydes regionalt/stiftsvis af Landsforeningen.
- D) Kursusblokke om "kirkens indhold" integreres som vidt muligt i øvrige kurser, hvor de sagligt set hører hjemme. Som eksempler kan nævnes de generelle introduktionskurser for nyvalgte menighedsrådsmedlemmer og kurser for formænd.
- E) Kursusblokke om "kirkens indhold" tilbydes på en måde, så de kan indgå i distriktsforeningernes og stiftsrådernes egne temadage. I den forbindelse er foredragsportalen central.
- F) Selvstændige foredrag med afsæt i foredragsportalen.

Økonomi

Kursusøkonomien, som er en integreret del af landsforeningens økonomi, bygger på 2 hovedforudsætninger:

- Landsforeningen skal udbyde kvalitetskurser til konkurrencedygtige priser.
- Kursusvirksomheden i Landsforeningen skal over tid balancere og hvile i sig selv uden egentlig overskud eller underskud.

Når et kursus udbydes, udarbejdes et budget, hvor der kalkuleres med et minimum deltagerantal. Efterfølgende udarbejdes et regnskab for kurset. Kursusudvalget sammenholder kvartals rapporter over indtægter og udgifter med budgettet for at sikre, at kursusafdelingens samlede budget overholdes.

Kursusudvalget eller andre fra bestyrelsen søger at være repræsenteret ved hvert kursus for at sikre, at kvaliteten er i top. Alle evalueringsskemaerne bliver nærlæst for at sikre, at kursisterne er tilfredse, og at eventuelle mangler hurtigt bliver rettet.

Landsforeningen har analyseret menighedsrådenes budgetter og konstateret, at man gennemsnitligt har budgetteret med 789 kr. pr. menighedsrådsmedlem til kursusdeltagelse. En fjerde del af svarpersonerne i undersøgelsen har forståelig nok oplevet det som en hindring, at der ikke var budgetteret et rimeligt beløb til at kunne imødekomme relevante kursusønsker. Når der samtidig kræves mere og mere faglighed og kompetence for at sidde i et menighedsråd, bliver Landsforeningens medlemmer nødt til at opprioritere uddannelse og kursusaktiviteter – også økonomisk – og sætte de nødvendige midler af i budgettet.

Det at tage på kursus og dygtiggøre sig er ofte en helt nødvendig forudsætning for at kunne være et ansvarligt menighedsrådsmedlem.

Markedsføring af Landsforeningens egne kurser

En af årsagerne til manglende tilmeldinger til nogle af kurserne er, at vi ikke tilstrækkeligt tidligt og tilstrækkeligt effektivt har reklameret for dem. Derfor vil Landsforeningen fremover lægge større vægt på markedsføringen af vore kurser. Herunder hører ikke alene generel annoncering i Menighedsrådenes Blad, på vores hjemmeside o.l. Det er også nødvendigt med en mere præcis bestemmelse af målgruppen for det enkelte kursus med henblik på at kunne rette en særlig henvendelse til den.

Dette vil – specielt i starten – kræve et særligt udviklingsarbejde, hvilket blot understreger at ikke alle kurser isoleret set kan give overskud. En del af dette udviklingsarbejde vil være at udbygge kontakten til Landsforeningens Fælles Kursusudvalg (LFK).

Som eksempler på planlagte tiltag kan nævnes

- Januar 2008: En artikel i Menighedsrådenes Blad.
- December 2008: Sammen med Menighedsrådenes Blad udsendes et kursus-katalog, der byder velkommen til og præsenterer Landsforeningens kursusprogram for den kommende funktionsperiode.

Understøttelse af distriktsforeningernes egne kurser

Mange distriktsforeninger dækker selv en stor del af området kursusbetegnede behov, og LFK efterspørger i den forbindelse hjælp til formidling og kommunikation. For at dække det landsdækkende og det regionale/stiftsvise kursusbehov bliver den centrale opgave at opbygge kommunikationskanaler mellem distriktsforeninger, kursusudvalg og Landsforeningen, herunder at afklare, hvem der har ansvar for hvad, hvornår, vha. gensidig orientering om deadlines og planlægningshorisonter.

Der oprettes stiftsvise nyhedsmapper på IT-skivebordet, der betyder, at distriktsforeningerne og det stiftsvise kursusudvalg kan poste nyheder på kursusområdet, som alle distriktsforeninger og menighedsråd i stiftet kan læse. LFK-medlemmerne kan (ligesom DF-medlemmerne) læse i alle de stiftsvise nyhedsmapper. Herudover får de en særlig idé- og erfaringsbank i form af en 12. arkiv-mappe med eksempler på afholdte kurser og arrangementer. Denne mappe redigeres af Landsforeningens kursusadministration. LFK-medlemmerne kan også kommunikere med hinanden pr. e-post og/eller vha. deres private e-mailadresser og en adresseliste.